

ҚАЗАҚСТАН ҰЛТТЫҚ БАНКІ

КАПИТАЛДЫҢ КОНТРЦИКЛДІК БУФЕРІ МЕН ОНЫҢ МОДИФИКАЦИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУДЫҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ ТУРАЛЫ

МАЗМҰНЫ

Резюме.....	2
Кіріспе.....	3
1. Қазақстан тәжірибесі.....	4
2. Салалық ККБ.....	5
2.1 БҚБК-ның салалық ККБ-ға қатысты ұсыныстары.....	5
2.2 Салалық ККБ-ның халықаралық тәжірибедегі қолданысы.....	6
3. Қазақстандағы салалық ККБ-ның қолданылуын бағалау.....	7
4. ККБ цикліне оң бейтарап.....	9
5. ККБ-ны тәжірибеде қолдану мәселесі.....	10
Дереккөз.....	11
Қосымша.....	12

РЕЗЮМЕ

Бұл құжаттың негізгі мақсаты – капиталдың контрциклдік буферіне (бұдан әрі – ККБ) 2024 жылы енгізілетін өзгерістерге қатысты ұсыныстарды банк секторымен талқылау.

Банк бизнесінің агрессивті және қарқынды түрде дамуынан кейін болған 2007-2008 жылғы жаһандық қаржылық дағдарыстың нәтижесінде дамыған және дамушы көптеген елде банктер айтарлықтай шығынға ұшырады. Бұдан соң Базель III Халықаралық келісімі аясында несиелендірудің шамадан тыс өсу белгілері пайда болған жағдайда, капиталды белгілі бір ауқымда сақтау немесе жинақтау механизмі құрылды.

Қазақстан тәжірибесінде ККБ екінші деңгейлі банктерге арналған пруденциалдық нормативтерде бекітілген.

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі туралы Заңға сәйкес, қаржы жүйесін тұрақтандыруға байланысты шараларды әзірлеу және жүзеге асыру Ұлттық Банк (бұдан әрі – ҚРҰБ) міндетінің бірі саналады. Бұл міндет жүйелік сын-қатерді азайту, қаржылық дағдарыстың алдын алу және оның салдарын барынша азайту мақсатында келісіммен қабылданған шешімдердің кешенін әзірлеу, қабылдау және іске асыру, сын-қатер факторларына баға беру арқылы орындалады.

Әлем бойынша сын-қатер күшейіп, жеке тұлғалардың несиелену сегментіндегі кредит берешегі өсіп жатыр. Осыған байланысты ҚРҰБ Банктік қадағалау жөніндегі Базель комитетінің (бұдан әрі – БҚБК) әдіснамалық ұсыныстарына және басқа реттеушілердің тәжірибесіне негізделген ККБ қолдану және енгізу тәсілдерін әзірледі.

Осылайша, бұл құжатта кредиттік портфель немесе оның жекелеген сегменттері шамадан тыс өскен жағдайда, ККБ деңгейін 0 пайыздан жоғары белгілеу принциптері көрсетілген. Себебі мұндай өзгеріс қаржы секторында кешенді сын-қатер туындатуы мүмкін.

ККБ құру туралы шешім кешенді сандық және сапалық талдау негізінде қабылданады.

Алып-қосар пікіріңізді 2023 жылғы 15 қарашаға дейін CCyB@nationalbank.kz электрондық поштаға жіберуді сұраймыз.

КІРІСПЕ

ККБ құралы несиелік бум кезінде банктерге қосымша капитал буферін жинауға мүмкіндік береді. Бұл, көбінесе, кешенді сын-қатердің туындауына және жинақталуына әкеледі. Құлдырау бола қалған жағдайда, ККБ-ны босату экономиканы кредиттеу деңгейіне төнген қауіпті азайтады.

Реттеуші органдарға арналған ККБ-ны енгізу бойынша БҚБК нұсқаулығына сәйкес (бұдан әрі – БҚБК нұсқаулығы) несие серпілісінің басталу кезеңі мен ККБ құру қажет екені туралы сигнал беретін негізгі көрсеткіштің бірі – экономикадағы несиенің ЖІӨ-ге арақатынасы, **нақтырақ айтқанда, осы арақатынастың өзінің ұзақмерзімді тенденциясынан ауытқуы (credit-to-GDP gap немесе несие/ЖІӨ алшақтығы)**. Несиенің ЖІӨ-нен алшақтығының мәні белгіленген төменгі шекті 2 пайыздық тармақтан асуы ККБ құруға сигнал деп есептеледі. Егер Несиенің ЖІӨ-нен алшақтығының мөлшері белгіленген шектен асып, 10 пайыздық тармаққа жетсе, ККБ мәні осы құрал үшін көзделген ең жоғары деңгейде – **сын-қатер деңгейі бойынша есептелген активтердің 2,5%-ы болып белгіленеді**. Ұзақмерзімді тренд Ходрик-Прескот фильтрі (HP-filter) арқылы деректер қатарын тегістеу арқылы есептеледі.

Көптеген эмпирикалық зерттеудің нәтижесінде дағдарыс алдында несие өсімі байқалатыны анықталған [Borio, Lowe, 2002; Demirguc-Kunt, Detragiache, 2005; Alessi, Detken, 2009]. Банк дағдарысын болжауға мол ақпарат беретін көрсеткіш – несиенің ЖІӨ-ге қатынасы.

Сонымен қатар, кей зерттеулерге сәйкес [Drehmann, Gambacorta, 2012; Repullo, 2013], экономиканың өсуіне әсер ететін негізгі көрсеткіштердің өзгеруіне қатысы жоқ артық несие ұсынысы болған жағдайда, капитал буферінің жоғары мәні айтарлықтай әсер ететіні анықталды. Әсіресе капиталдың жеткіліктілігіне қойылатын циклдік талаптар несие ұсынысының құрылымын өзгерте алады.

БҚБК артық несиелендіру жағдайы қалыптасқанын және оның негізгі факторлардың өзгеруіне байланысты емес екенін растау үшін негізгі көрсеткішті есептеуден бөлек, қаржы нарығының және тұтастай алғанда экономиканың даму жағдайын сипаттайтын қосымша көрсеткіштерді есептеуді ұсынады.

Айта кету керек, БҚБК ККБ құру/ұлғайту туралы шешім қабылдаған кезде түрлі деңгейдегі пайымды саралайды.

Сын-қатер көбеюінің алдын алу үшін ККБ-ны іске қосу/ұлғайту туралы шешім қабылданады және шешім күшіне енгенге дейін 12 ай бұрын банктерге ескертіледі. Бұл банктерге ККБ-ның қажетті деңгейін құруға жеткілікті уақыт береді, сондай-ақ ерекше жағдай болса, қысқа мерзімде енгізуге рұқсат етіледі.

1. ҚАЗАҚСТАН ТӘЖІРИБЕСІ

Негізінде ККБ – реттеуші капиталдың жеткіліктігіне қойылатын талаптарға үстемеақы, ол несие цикліне байланысты белгілі бір диапозонда ұлғаюы немесе азаюы мүмкін.

Қазақстанда ККБ құру және оның мөлшерін белгілеу № 170¹, пруденциалдық нормативтер туралы қаулы арқылы реттелген, оған сәйкес ККБ сын-қатер дәрежесі бойынша есептелген активтердің 0%-дан 3%-на дейінгі мөлшерде белгіленуі мүмкін. Бұл ретте осы уақытқа дейін Қазақстанда ККБ кредиттік бум туралы сигналдардың байқалмауына байланысты қалыптаспаған.

Келесі кескіндемеде екінші деңгейлі банктер үшін реттеуші капиталдың жеткіліктілігі жөніндегі талаптардың жалпы схемасы келтірілген, онда нормативтердің мәні сын-қатері сараланған активтердің пайыздық мәні түрінде берілген.

1 - Капитал жеткіліктілігі нормативінің мәндері

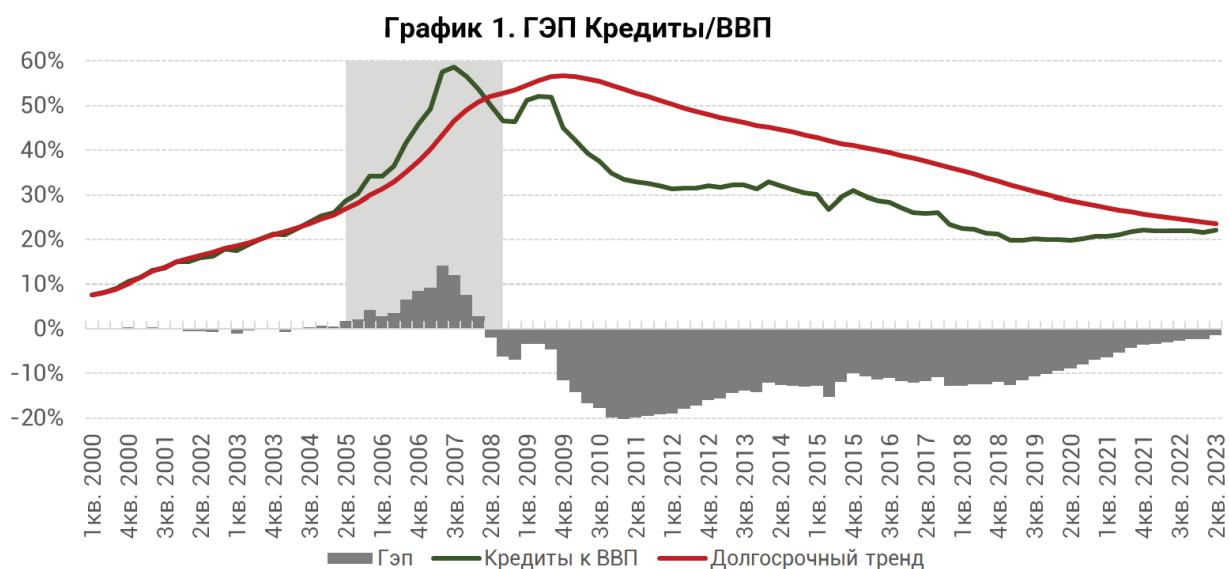

Дереккөз: Пруденциалдық нормативтер №170

Ескертпе: * - жүйелік маңызы бар ЕДБ-ге – 3%, қалған ЕДБ-ге – 2%

БҚБК нұсқаулығына сәйкес біз несие/ЖІӨ алшақтығы негізгі индикаторын және қосымша индикаторларын есептедік. 2023 жылғы 2-тоқсанның қорытындысы бойынша несиенің ЖІӨ-нен алшақтығы 1,5% болды, яғни ККБ қосу қажет екенін көрсететін сигнал жоқ. (1-график). ККБ-ға қатысты шешім қабылдау үшін талданатын қосымша индикаторлар бойынша да бұл капитал буферін іске қосу керек екені байқалмайды (1-қосымша).

¹ «Пруденциалдық нормативтер мен өзге де сақтауға міндетті нормалар мен лимиттерді, банк капиталының мөлшерін және ашық валюталық позицияны есептеу қағидалары мен лимиттерін есептеудің нормативтік мәндері мен әдістемелерін белгілеу туралы» Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2017 жылғы 13 қыркүйектегі № 170 қаулысы

2022 жылдың 4-тоқсанында өткен Қазақстан Республикасының қаржылық тұрақтылығы жөніндегі Кеңесі (бұдан әрі – ҚТК) отырысының қорытындысы бойынша Ұлттық Банкке басқа елдердің тәжірибесін ескере отырып, ККБ туралы шешім қабылдау үшін метрикаларды жетілдіру бойынша жұмысты жалғастыру, оның ішінде салалық ККБ-ны қолданғандардың тәжірибесін зерделеу ұсынылған болатын.

2. САЛАЛЫҚ ККБ

2.1 БҚБК-ның салалық ККБ-ға қатысты ұсыныстары

Салалық ККБ (sectoral countercyclical capital buffer) несиелеудің жекелеген сегменттерінде туындайтын сын-қатерді азайтуға бағытталған. Бұл құрал жағдайға қарай Базель III-те қарастырылған стандартты ККБ-ны толықтыра алады немесе алмастыра алады. Мысалы, несиелеудің жеке сегментінде серпіліс белгілері пайда болып, бірақ несиелеудің жалпы серпілісі байқалмаған жағдайда қолданылады.

БҚБК осы құралды пайдалану туралы шешімді Ұлттық реттеушілерге қалдырып, міндетті түрде қолданылуы керек стандарттар тізбесіне салалық ККБ-ны енгізген жоқ. Бұл құралды іске қосудың, оны сұрыптаудың және ұсынылған мәндердің бірыңғай әдістемесі жоқ. Сонымен қатар, 2019 жылы БҚБК салалық ККБ-ны² іске қосу жөніндегі нұсқаулықты жариялады. Бұл құжатқа сәйкес, стандартты ККБ-ның көптеген элементі қарастырылған Базель III секторлық ККБ-да да қолданылуы мүмкін. БҚБК секторлық ККБ-ға қатысты жеті қағиданы анықтап көрсетті (2-қосымша).

ККБ-ға қатысты шешім қабылдаған кезде көбінесе реттеуші пайымының ескерілетінін және тек эмпирикалық бағалаулардың нәтижесіне ғана сүйену мүмкін емес екенін ескерте кеткен жөн.

² BCBS. Guiding principles for the operationalization of a sectoral countercyclical capital buffer. November 2019

2.2 Салалық ККБ-ның халықаралық тәжірибедегі қолданысы

Осы уақытқа дейін салалық ККБ 2013 жылы құралды тұрғын үй жылжымайтын мүлік және жеке тұлғаларға ипотекалық несие беру сегменті бойынша алғаш рет іске қосқан Швейцарияда ғана қолданылды. Осылайша, 2013 жылдан бастап Швейцария Федералды Кеңесі (Swiss Federal Council) Швейцария Банкінің (SNB) ұсынысы бойынша салалық ККБ-ны сын-қатері өлшенген тұрғын үй ипотекасының 1% деңгейінде іске қосты. 2014 жылы салалық ККБ деңгейі 2%-ға дейін, 2022 жылы сын-қатері өлшенген тұрғын үй ипотекалық қарыздарының 2.5%-на дейін ұлғайтылды³. Сонымен қатар, SNB осы уақытқа дейін іске қосылмаған Базель III ұсынған стандартты ККБ-ны қолдана алады. SNB-дің ККБ-ға қатысты шешімдері (салалық және стандартты) «басқарылатын пайымдау» (guided discretion) деп аталатын тәсілге негізделгенін атап өткен жөн⁴.

2021 жылы Испания Банкі салалық ККБ енгізу үшін құқықтық база әзірледі, бірақ құралдың өзі осы уақытқа дейін іске қосылмаған. Салалық ККБ тиісті кредит беру сегменті бойынша сын-қатері өлшенген кредиттердің 0%-дан 5%-на дейінгі мөлшерде белгіленуі мүмкін⁵. Испания банкі, сонымен қатар ККБ секторының жоғары мәнін белгілеу құқығын өзінде қалдырды. Буфердің мәнін іске қосу/өзгерту туралы шешім жарияланған сәттен бастап күшіне енгенге дейінгі кезең – 6 ай, бірақ одан да қысқа болуы мүмкін. Бұл ретте стандартты ККБ аясында Базель III Испанияда осы уақытқа дейін іске қосылмаған.

Испания Банкі стандартты ККБ-ны бағалау тәсіліне негізделген секторлық несиелік циклдарды Базель III аясында талдайды (Несие/ЖІӨ алшақтығы = несие/ЖІӨ – ұзақмерзімді тренд). Секторлар үшін несие мен ЖІӨ арақатынасының негізгі көрсеткішінен басқа, сектордың экономикаға қосқан үлесін сипаттайтын қосымша көрсеткіштер де пайдаланылады. Мәселен, корпоративтік секторға қатысты салалық кредиттің сектордың ЖҚҚ немесе негізгі капиталдың жалпы жинақталуына қатынасының көрсеткіштері пайдаланылады. Жеке тұлғаларға кредит беру қолда бар табыспен салыстырылады (3-қосымша). Бұл ретте ұзақмерзімді трендті бағалау үшін Испания Банкі $\lambda=25\ 000$ тегістеу параметрін қолданады (БҚБК $\lambda=400\ 000$ ұсынады), мұны несиелік циклдің қысқаруымен түсіндіреді.

³ 2020 және 2021 жылдары Швейцария тұрғын үй ипотекалық несие үшін салалық ККБ-ны уақытша таратып, деңгейді 0% деп белгіледі.

⁴ Негізгі көрсеткіштер (ипотекалық несиелендіру динамикасы және жылжымайтын мүлік бағасы) жүйеде жаппай теңгерімсіздік қалыптасқанын көрсетсе, SNB-дің салалық ККБ бойынша шешімі негізінен осы көрсеткіштерге негізделеді. Егер негізгі көрсеткіштер ипотекалық және жылжымайтын мүлік нарығындағы жағдай бойынша әркелкі қорытындыларды көрсетсе, SNB шешімі қосымша сандық және сапалық көрсеткіштерді талдау арқылы дискрециялық бола түседі.

⁵ Circular 5/2021, de 22 de septiembre, del Banco de España, por la que se modifica la Circular 2/2016, de 2 de febrero, a las entidades de crédito, sobre supervisión y solvencia, que completa la adaptación del ordenamiento jurídico español a la Directiva 2013/36/UE y al Reglamento (UE) Nº 575/2013

3. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ САЛАЛЫҚ ККБ-НЫҢ ҚОЛДАНЫЛУЫН БАҒАЛАУ

Құралды тексерудегі негізгі міндеттер:

- (i) салалық кредит цикліне мониторинг жүргізу үшін негізгі көрсеткішті айқындау;
- (ii) салалық ККБ-ны құру, ұлғайту және тарату туралы шешім қабылдау үшін шекті мәнді айқындау (БҚБК әдіснамасына сәйкес, кредит/ЖІӨ алшақтығы = 2% болғанда, стандартты ККБ «іске қосылады» және кредит/ЖІӨ алшақтығы $\geq 10\%$ болғанда ең жоғары деңгейде белгіленеді);
- (iii) БҚБК салалық кредит циклінің шарықтау шегінде секторлық сын-қатері өлшенген активтердің (risk-weighted assets, RWA) 2,5%-нан асатын деңгейде белгіленуі мүмкін деп есептейтін секторлық буфердің максималды мәнін айқындау;
- (iv) кредиттеудің нақты сегментіндегі үрдістерге мониторинг жасау үшін қосымша көрсеткіштер тізімін жасау.

Қазақстанда салалық ККБ енгізудің қажеттілігі корпоративтік сектордың портфелі (ЗТ) және бөлшек портфель (ЖТ) бойынша стандартты ККБ үшін БҚБК тәсілінің негізінде (2А және 2В кескіндемесі) бағаланды. Ауытқулар ЗТ/ЖІӨ несиелері, ЖТ/ЖІӨ несиелері және ұзақ мерзімді трендтерден ЖТ несиелеудің жекелеген сегменттері $\lambda = 400\,000$ тегістеу параметрі бар біржақты Ходрик-Прескотт фильтрі арқылы есептелді.

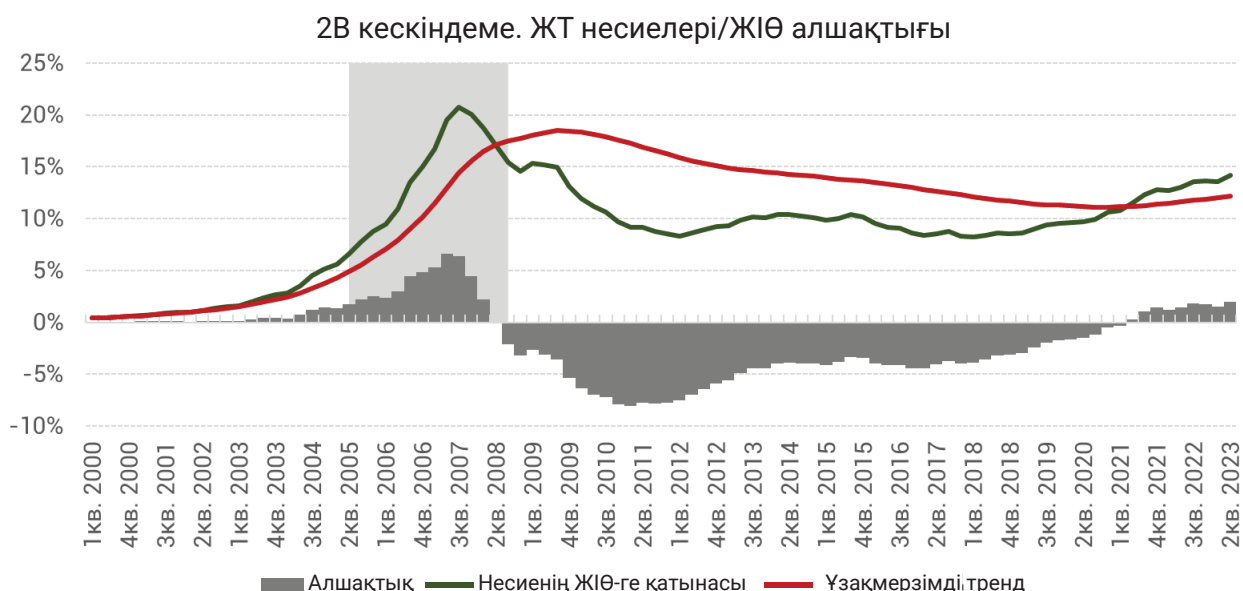
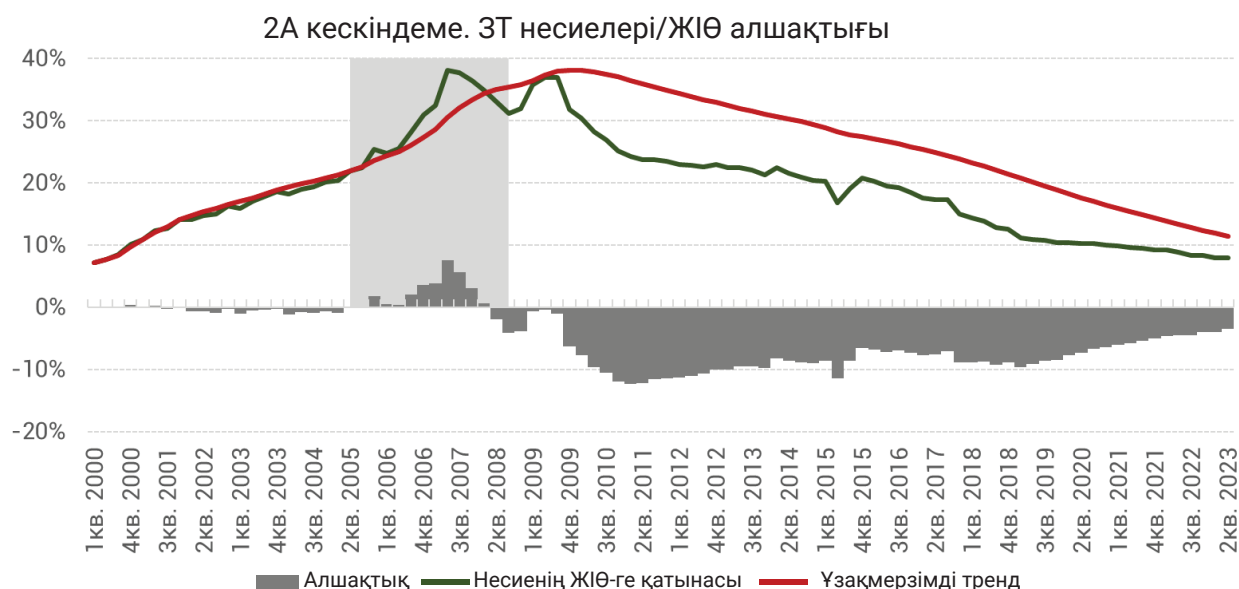
Есептеу нәтижелері ЗТ/ЖІӨ кредиттеріндегі алшақтық теріс аймақта екенін көрсетіп, 2023 жылдың 2-тоқсанының қорытындысы бойынша -3,5% құрады. Сонымен қатар, ЖТ/ЖІӨ кредиттеріндегі алшақтық 2021 жылдың 2-тоқсанында оң аймаққа өтіп, 2023 жылдың 2-тоқсанының соңында 2%-ға жетті.

БҚБК ЖІӨ-ге шаққандағы жалпы кредиттің алшақтығына 2% шек белгіленді, одан жоғары болса ККБ-ны іске қосу ұсынылады. ЖІӨ-нің жалпы несиеге шаққандағы алшақтығы 10%-ға тең немесе одан жоғары болған кезде, стандартты ККБ максималды деңгейде белгіленеді (RWA-дан 2,5%). Алайда, салалық ККБ-ға қатысты мұндай шекті мән белгіленбеген.

Салалық ККБ құру, ұлғайту және тарату туралы шешім қабылдау үшін шекті мәндерді айқындау мақсатында жиынтық несие циклінің стандартты ауытқуының әрбір саладағы несие циклінің стандартты ауытқуына қатынасына тең қалыпқа келтіру коэффициентінің көмегімен салалық алшақтықты қалыпқа келтіруге болады⁶.

2023 жылғы 2-тоқсанның қорытындысы бойынша алшақтықтың нормаланған мәндері ЖІӨ-ге шаққандағы ЖТ кредиттері және ЖІӨ-ге шаққандағы ЗТ кредиттерінің нормаланған алшақтық мәндері 4,5% және -5,8%-ды құрайды. Осылайша, салалық бөліністегі БҚБК әдістемесі бойынша, кредит алшақтығын бағалау нәтижелері бөлшек портфель бойынша салалық ККБ-ны іске қосу қажет екені туралы белгі береді.

⁶ Bank of Italy. Should the CCyB be enhanced with a sectoral dimension. Case of Italy. 2019

Дұрыс тексеріс салалық ККБ-ның мақсатына жетуінің негізгі факторы саналады. БҚБК жұмыс топтарының жұмыс нәтижесіне сәйкес, салалық ККБ салалық кредиттік циклдің шарықтау шегінде секторалдық сын-қатері өлшенген активтердің (RWA) 2,5%-нан асатын деңгейде белгіленуі мүмкін. 2,5%-дан жоғары салалық ККБ мәні Базель III бойынша стандартты ККБ-мен (жиынтық RWA-дан 0%-дан 2,5%-ға дейін) салыстырғанда жоғары болып көрінуі мүмкін. Алайда, салалық ККБ мәні тиісті салалық RWA-ға қатысты белгіленеді және егер ол жиынтық RWA-ның үлесі ретінде көрсетілсе, әлдеқайда төмен болады. Бұл ретте, БҚБК зерттеу тобының жұмыс нәтижелеріне сәйкес, салыстырып қарау мүмкін болуы үшін салалық ККБ деңгейі стандартты ККБ деңгейінен шамамен екі есе көп болуға тиіс⁷.

Баяндалған мәліметті ескере отырып, Қазақстан жағдайында бөлшек портфель бойынша салалық ККБ-ның ең жоғары мәні салалық RWA-ның 6% деңгейінде (жеке тұлғалардың сын-қатері өлшенген несиесі) белгіленуі мүмкін, бұл – максималды стандартты ККБ-ның екі еселенген мәні⁸.

⁷ BCBS. Working paper 36. Towards a sectoral application of the countercyclical capital buffer. April 2019

⁸ Банктер үшін қолданыстағы пруденциалдық нормативтерге сәйкес, стандартты ККБ-ның максималды мәні жиынтық RWA 3% деңгейінде белгіленуі мүмкін

Осылайша, ККБ белгілеу бойынша сызықтық пропорционалды тәсілді ескергендегі ЖТ несиелерінің ЖІӨ-ге қатынасы алшақтығының нормаланған мәні – 2023 жылғы 2-тоқсан қорытындысы бойынша 4,5% мөлшерінде, яғни сын-қатер дәрежесі бойынша есептелген салалық активтердің 3%-ы деңгейіндегі (жеке тұлғалар бойынша RWA) салалық ККБ-ға сәйкес келеді.

4. ККБ ЦИКЛІНЕ ОҢ БЕЙТАРАП

Салалық ККБ-ға балама және кредит серпілісі басталған кезде «іске қосылатын», құлдырау кезінде босатылатын стандартты ККБ модификацияларының бірі – ККБ деңгейі цикліне оң бейтарап (positive neutral CCyB).

Шын мәнінде, бұл тәсіл орташа немесе тіпті төмен сын-қатер деңгейінде буферді ерте қалыптастыруды қамтиды. ККБ-ның мұндай модификациясына деген тұрақты қызығушылық жаһандық COVID-19 пандемиясынан кейін пайда болды, өйткені босатылған макропруденциалды капитал буферлері қаржылық немесе экономикалық циклге тәуелсіз болуы мүмкін қолайсыз жүйелік шатқаяқтауға тиімді жауап беруге мүмкіндік береді.

3-кескіндемеде ККБ цикліне оң бейтарап деңгей мен стандартты ККБ енгізу арасындағы айырмашылық схема түрінде көрсетілген. Сын-қатер ортасы стандартты деп бағаланған кезде, ККБ цикліне оң бейтарап деңгейі енгізіледі, ал Базель III-ке сәйкес, стандартты ККБ жүйелік сын-қатер өскен кезде қалыптасады.

3-кескіндеме. Цикл фазасына байланысты ККБ цикліне оң бейтарап және стандартты ККБ-ны іске қосу

Дереккөз: ECB. A positive neutral rate for the countercyclical capital buffer – state of play in the banking union

БҚБК макроэкономикалық жағдайларға және қолда бар макропруденциалдық құралдарға байланысты, ұлттық реттеушілердің қалауы бойынша ККБ цикліне оң бейтарап деңгейін белгілеудің артықшылығы бар екенін көреді және қолдайды⁹. БҚБК тарапынан салалық ККБ сияқты ККБ цикліне оң бейтарап тексерісі бойынша әдіснамалық ұсыныстар жоқ. Осыған қарамастан, ЕОБ мәліметтері бойынша, 2022 жылдың аяғына қарай банк одағына кіретін 21 юрисдикцияның 12-сінде циклге бейтарап ККБ деңгейі белгіленді, оның орташа өлшенген мөлшерлемесі – 0,56%.

⁹ BCBS. Newsletter on positive cycle-neutral countercyclical capital buffer rates. https://www.bis.org/publ/bcbs_n130.htm

Кейбір елдер ККБ цикліне оң бейтарап мәндерін ең төменгі мәннен кезең-кезеңімен арттырады (Ирландияда ККБ цикліне оң бейтарап 2023 жылғы маусымнан бастап 0,5% деңгейінде енгізілді, 2023 жылғы қарашада бұл мән 1%-ға дейін, ал 2024 жылғы маусымда 1,5%-ға дейін көтеріледі). Қазір кейбір елдерде 2% деңгейіндегі айтарлықтай жоғары ККБ цикліне оң бейтарап мәндері (Англия, Нидерланды, Швеция) белгіленген. Халықаралық тәжірибе 6-қосымшада толығырақ ашылған.

КБК цикліне оң бейтарап деңгейін іске қосуға қатысты әдіснамалық сипаттағы негізгі мәселелерге «стандартты тәуекел ортасы» фазалары мен жүйелік сын-қатердің көбеюі арасындағы шекараларды анықтау жатады. Жүйелік сын-қатер көбейген кезеңде, БҚБК стандартты тәсіліне сәйкес ККБ талаптарын арттыру қажет болады. Тағы бір маңызды мәселе – СВС цикліне оң бейтарап деңгейді анықтау. Халықаралық тәжірибені зерделеу кезінде реттеушілер тек эмпирикалық бағалау нәтижелеріне (стресс-тестілеу, ерте ескерту индикаторлары және т.б.) сүйенбей, ККБ бойынша шешім қабылдау үшін пайымдауларға көбірек жүгінетіні байқалады.

Осы құралдың пайдасына шешім қабылданған жағдайда, оны сын-қатер дәрежесі бойынша мөлшерленген жиынтық активтердің 1%-ы деңгейінде кезең-кезеңімен енгізу ұсынылады.

5. ККБ-НЫ ПРАКТИКАДА ҚОЛДАНУ МӘСЕЛЕСІ

ККБ-ны қолданудың реттеуші тәжірибелеріне жасалған шолу қорытындысы бойынша реттеуші органдар ККБ-ны іске қосу туралы шешім қабылдау кезінде жоғарыда сипатталған әртүрлі тәсілдерді қолданатыны анықталды. Бұл тәсілдер реттеуші практиканы және елдер мен банк секторы экономикаларының ерекшеліктерін дамыту процесінде қолданылады.

Қазақстанда жеке тұлғаларды кредиттеу сегментінде шамадан тыс өсім байқалады. ЖТ кредиттерінің ЖІӨ-ге шаққандағы кредиттік алшақтығы 2023 жылғы 2-тоқсанның қорытындысы бойынша 4,5%-ды құрады, бұл – 2%-дан жоғары, яғни БҚБК әдіснамасына сәйкес, ККБ-ні іске қосудың төменгі шегі. Осыған байланысты, біз секторлық ККБ-ны сын-қатер дәрежесі бойынша өлшенген секторлық активтердің 3%-ы деңгейінде (жеке тұлғалар бойынша RWA) немесе балама ретінде сын-қатер дәрежесі бойынша өлшенген жиынтық активтердің 1%-ы деңгейінде ККБ циклі деңгейіне оң бейтарап белгілеуді ұсынамыз.

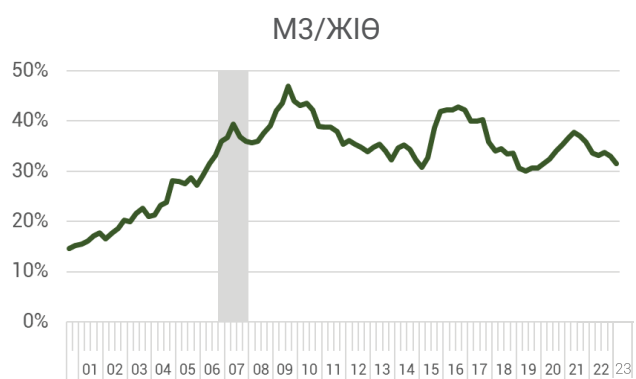
Қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету және кредиттеудің жекелеген сегменттеріндегі сын-қатердің көбеюіне жол бермеу жөніндегі мандатқа сәйкес, ҚРҰБ нарық қатысушыларын жоғарыда баяндалған тәсілдерге сәйкес ККБ-ны қарау және талқылау керектігі туралы хабардар етеді.

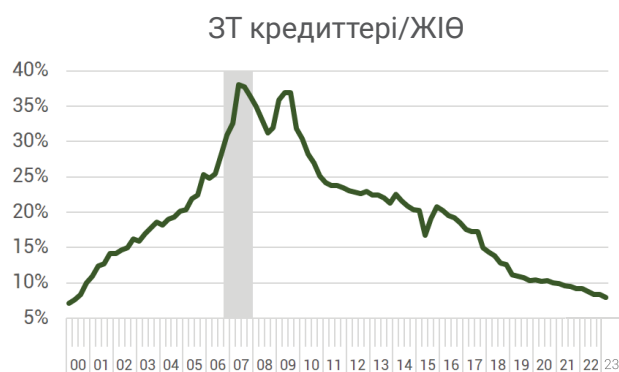
ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

1. Alessi L., Detken C. Real time early warning indicators for costly asset price boom/bust cycles: a role for global liquidity // ECB Working Paper Series. — 2009. — No. 1039. - P. 1-56.
2. Borio C., Lowe P. Assessing the Risk of Banking Crises // BIS Quarterly Review. -December 2002. - P. 43-54.
3. Demirguc-Kunt A., Detragiache E. Crosscountry empirical studies of systemic bank distress: a survey // National Institute Economic Review. - 2005. - No. 192. - P. 68-83.
4. Drehmann M., Gambacorta L. The effects of countercyclical capital buffers on bank lending // Applied Economics Letters. - 2012. - No. 19:7. - P. 603-608.
5. Drehmann M., Borio C., Tsatsaronis K. Anchoring countercyclical capital buffers: the role of credit aggregates // International Journal of Central Banking. - 2011. - No. 7. -P. 189-240.
6. Drehmann M., Juselius M. Evaluating early warning indicators of banking crises: satisfying policy requirements // International Journal of Forecasting. - 2014. - No. 30. -P. 759-780.
7. Hodrick R., Prescott E. Postwar U. S. business cycles: an empirical investigation // Journal of Money, Credit and Banking. -1997.-Vol. 29.-No. 1. - P. 1-16.
8. Repullo R., Suarez J. The procyclical effects of bank capital regulation // Review of Financial Studies. -2013. - No. 26. - P. 452-490.

1-ҚОСЫМША

ККБ туралы шешім қабылдау үшін пайдаланылатын қосымша көрсеткіштер мониторингінің нәтижелері

2-ҚОСЫМША

Салалық ККБ-ға қатысты БҚБК принциптері

Принцип	Сипаттама
1. Мақсат	Ұлттық реттеушілер шешім қабылдаған кезде салалық ККБ-ның негізгі мақсатын басшылыққа алуы керек. Бұл – банк секторы секторлық сипаттағы цикл теңгерімсіздіктерінен туындайтын шығындарға тап болғанда, банк секторының тұрақтылығына күмән тумамайтындай экономиканы кредиттеуді қолдауға жеткілікті капиталдың болуы. <i>Несиелеудің әртүрлі сегменттері бойынша капиталдың салыстырмалы құнына әсер ете отырып, секторлық ККБ секторлық циклдік теңгерімсіздіктердің жинақталуын тежей алады.</i>
2. Несиелеудің мақсатты	Ұлттық реттеушілер мақсатты сегменттердің азын-аулақ санын анықтауы керек. Бұл сегменттер (i) қаржылық тұрақтылық тұрғысынан маңызды болуы керек және (ii) циклдік теңгерімсіздікке бейім болуы керек. Потенциалды мақсатты сегмент <i>Ұлттық банк жүйесінің жалпы көлеміне қатысты маңызды болуы керек (ауқымы – көлемге, сын-қатері есептелген активтерге, сын-қатерге немесе басқа да тиісті метрикаға қатысты болуы мүмкін). Базель III-те қарастырылған ККБ-ны қолданудың стандартынан асып кетпеуі үшін несиелеудің мақсатты сегменттерінің ауқымы тым кең болмауы керек. БҚБК жүргізген сапалық және сандық талдау нәтижелері мақсатты сегменттер жылжымайтын мүлікті несиелеу (мысалы, тұрғын үй, коммерциялық жылжымайтын мүлік), сондай-ақ корпоративтік сектор мен үй шаруашылықтарын несиелеу (мысалы, тұтынушылық несиелеу) болуы мүмкін екенін көрсетті.</i>
3. ККБ-мен өзара әрекеттесу	Жағдайға байланысты Ұлттық реттеушілер салалық ККБ немесе Базель III-те қарастырылған стандартты ККБ-ны іске қосу туралы шешім қабылдай алады, немесе екі буферді бір уақытта іске қоса алады. Стандартты ККБ орнына салалық ККБ-ны іске қосу теңгерімсіздік несиелеудің белгілі бір сегментімен шектелетінін көрсететін бағалауға негізделуі керек. Ұлттық реттеушілер секторлық ККБ-дан стандартты ККБ-ға ауысуды қарастырған кезде, және керісінше болған жағдайда, бірден емес, біртіндеп ауысуы керек. Бұл екі буферді бір уақытта іске қосу мүмкіндігін де қамтиды. Бұл жағдайда Ұлттық реттеушілер буферлердің қосындысы сын-қатерді есепке алудың екі еселенбеуін қамтамасыз етуі керек.

Принцип	Сипаттама
	Базель III ұсынған стандартты ККБ орнына секторлық КБК-ны іске қосу туралы шешім қабылдағанда, ұлттық реттеушілер несиелеудің басқа сегменттеріне ықтимал ағындарды да ескеруі керек. Егер макропруденциалды саясат несиелеудің белгілі бір сегментіне бағытталған болса, онда қызмет басқа сегменттерге ауысуы мүмкін: егер сын-қатер бірдей деңгейде болса, бұл оң фактор болуы ықтимал, бірақ сонымен қатар теңгерімсіздіктер жүйенің басқа бөліктеріне кетіп жатқанын білдіруі мүмкін. Тағы бір мәселе шығындарды мақсатты емес несие сегменттеріне ауыстыруға байланысты туындауы мүмкін.
4. Шешім қабылдау индикаторлары	Ұлттық реттеушілер секторлық теңгерімсіздіктерді және қаржы жүйесіндегі жалпы жүйелік сын-қатердің ұлғаюын алдын-ала ескертетін индикаторлардың ашық тізімін айқындауға тиіс. Сектор деңгейінде қолжетімді халықаралық деңгейде келісілген деректердің шектеулі болуына байланысты БҚБК шеңберіндегі стандартты ККБ үшін қабылданған анықтамалық нұсқаулық секторалды ККБ-ға жарамсыз болуы мүмкін. Ұлттық реттеушілер шешім қабылдай отырып, ККБ секторына арналған нұсқаулықты әзірлеуге болатын көрсеткіштердің неғұрлым кең тізбесін айқындауға тиіс. БҚБК эмпирикалық зерттеулері мен ұсыныстарына сүйене отырып, индикаторлар тізіміне кредит көлемінің көрсеткіштері (н-р, кредиттік алшақтық және кредиттің өсу көрсеткіштері), активтер бағалары мен сын-қатер индикаторлары (мысалы, қолжетімділік, кредит шарттары және кредиттік спред көрсеткіштері) енгізілуі мүмкін.
5. Тексеріс	Ұлттық реттеушілер тетіктің дұрыс тексерілуін қамтамасыз етуге тиіс, бұл – салалық ККБ мақсаттарына қол жеткізудің негізгі факторы. Салалық ККБ-ны тексеру үшін бастапқы бағдар БҚБК жұмыс топтарының жұмыс нәтижелері болуы мүмкін, оған сәйкес салалық ККБ салалық кредиттік цикл шыңында салалық сын-қатері өлшенген активтердің (RWA) 2,5%-дан асатын деңгейде белгіленуі мүмкін. Салалық ККБ мәні 2,5%-дан жоғары болса, Базель III-те қарастырылған (жиынтық RWA-дан 0%-дан 2,5%-ға дейін) стандартты ККБ-мен салыстырғанда жоғары деп қабылдануы мүмкін. Алайда, ККБ секторының мәні тиісті секторлық RWA-ға қатысты белгіленеді және егер ол жиынтық RWA-дан үлес ретінде көрсетілсе, әлдеқайда төмен болады.

Принцип	Сипаттама
6. Тарату	Салалық циклдік тәуекелді іске асыру кезінде Ұлттық реттеушілердің салалық ККБ-ны тез арада тарату туралы шешімі банктерге шығындарын жабуға және экономиканың нақты секторын кредиттеуді сақтауға мүмкіндік беруі керек. Секторлық циклдік сын-қатер орындалмай, баяулаған жағдайда, буферді біртіндеп босату орынды болады. <i>Секторлық ККБ-ны біртіндеп тарату кезінде оны жинақтау бойынша шешім қабылдау сияқты индикаторлардың тізбесін басшылыққа алуға болады. Ал салалық ККБ-ны тез арада тарату туралы шешім қабылдау үшін жоғары жиілікті деректердің мониторингі қажет (н-р, қаржы нарықтарындағы баға индикаторлары). Сонымен қатар, салалық ККБ тез таратылған жағдайда, үкімдер маңызды рөл атқаруы мүмкін, өйткені индикаторларға негізделген жедел тарату деректердің болмауымен шектелуі мүмкін.</i>
7. Коммуни-ка-ция	Ұлттық реттеушілер салалық ККБ шешімдерін Базель III бойынша стандартты ККБ шешімдері туралы ақпараттандыру стратегиясына біріктіруі керек. Осы стратегия аясында Ұлттық реттеушілер негізгі мүдделі тараптармен халық үшін (сын-қатерді жалпы бағалау) кең және тар (салалық) бөлімдерде циклдік жүйелік тәуекелдерді бағалау бойынша ашық коммуникация құруға тиіс.

Дереккөз: BCBS. Guiding principles for the operationalization of a sectoral countercyclical capital buffer. November 2019

3-ҚОСЫМША

Салалық сын-қатердің жинақталуын талдаудағы Испанияның тәжірибесі

Белгілі бір секторлардағы ККБ мөлшерін анықтау және іске қосу үшін Испания Банкі қаржы жүйесіндегі жүйелік сын-қатердің артуына байланысты салалық теңгерімсіздіктуралы алдын-ала ескерту индикаторы бола алатын айнымалылардың кең жиынтығын бақылайды.

Эмпирикалық әдебиеттер мен БҚБК ұсынымдары негізінде көрсеткіштердің мына санаттары қарастырылады:

- i. несие көлемінің салалық индикаторлары** – несие өсімінің, қарқындылығы мен кей мәселелерінің көрсеткіштері
- ii. активтер бағасының индикаторлары** – эволюция және әр сектор үшін арнайы теңгерімсіздік шаралары
- iii. салалық макроқаржылық теңгерімсіздіктің индикаторлары** – берешек, таза активтер, қаржыландыру мүмкіндігі немесе қажеттілігі, жинақ деңгейі және тұтыну мен инвестиция тапшылығы және басқалар.

Сонымен қатар, тұтастай алғанда, саладағы кешенді кем-кетікті бағалау және салалық құралдар туралы шешім қабылдау үшін Испания Банкі белгілі бір сектордағы теңгерімсіздіктерді көрсететін көрсеткіштердің тізімін талдайды, бұл өз кезегінде жалпы қаржы жүйесінің тұрақтылығына қауіп төндіруі мүмкін. Тізім индикаторлардың төрт тобын қамтиды және маңызды деп санауға болатын кез келген қосымша сандық немесе сапалық ақпаратты қосуға болады:

- (i) секторларда қарастырылатын кредиттер** абсолюттік шамада: номиналды мәнде, тиісті баға көрсеткіші бойынша дефляциямен, сондай-ақ әрбір сектордағы ЖІӨ-нің, қолда бар табыстың және жалпы қосылған құнның пайызымен де салыстырмалы мәнде.
- (ii) жоғарыда көрсетілген (i) көрсеткіштердің өсуі мен өзгеруі**, сондай-ақ олардың ұзақмерзімді үрдістерден ауытқуы;
- (iii) жинақ мөлшерлемесі**, таза несиелеу/таза қарыз алу, сондай-ақ қарыздың қолда бар табысқа қатынасы және қарыздың жалпы қосылған құнға қатынасы сияқты айнымалыларды қоса алғанда, **талданатын секторлардағы қаржылық теңгерімсіздік көрсеткіштері**;
- (iv) жылжымайтын мүлік нарығында сатып алу және жалдау бағаларын қоса алғандағы**, әр сектордағы циклдік теңгерімсіздіктерді бақылау үшін маңызы бар активтер **бағасының ұзақмерзімді тенденциясының деңгейі, өзгеруі және ауытқуы**.
- (v) Испания Банкі өзекті деп санайтын кез келген басқа сандық немесе сапалық ақпарат**.

6-ҚОСЫМША

ККБ-нің оң бейтарап деңгейін енгізген кейбір елдер

Ел	ККБ циклінің оң бейтарап деңгейі (хабарлаған күні)	Іске қосу себебі	Қалыптастыру шарттары	Тексеру әдістері және ескеру қажет басқа да тиісті факторлар
Кипр	0,5% (2022 жылғы 4 тоқсан)	Қаржылық циклдің ерте кезеңінде алдын алу шаралары арқылы қауіпсіздік буферін құру және тұрақтылықты арттыру	Стандартты сын-қатер ортасы (standard risk-environment): «несиелеу әдетте ақылға қонымды деңгейде қалады және қарыз алушылар несиелерін өтеу кезінде ерекше қиындықтарға тап болмайды. Активтердің бағалары қайта бағалаудың немесе төмен бағалаудың тұрақты белгілерін көрсетпейді (тепе-теңдікте) және қарыз алушылар мен несие берушілердің тәуекелге бейімділігі әдетте орташа тарихи мәндерге жақын»	Стандартты сын-қатер жағдайында ССyB 0,5% деңгейінде белгіленеді (кем дегенде)
Эстония	1% $r_{CyB} = r_{base} + r_{cyclical}$	Қолданыстағы пандемияға дейінгі жүйелік тәуекел буферін ауыстыру/ Саясатты іске асырудағы сын-қатер мен кідірістерді анықтау кезіндегі белгісіздік факторларын басқару Біртіндеп енгізуден экономикалық пайда алу	Буферге қойылатын талап екі бөліктен тұрады: 1. Буферді босатуға болатын төтенше жағдайларды қоспағандағы негізгі талап – негізінен 1%-дық оң мөлшерлеме. 2. Несиелендірудің жылдам өсуіне байланысты циклдік сын-қатер деңгейі жоғарылаған жағдайда негізгі талапқа қосылатын циклдік талап . ККБ ставкасы екі талап бойынша ставкалар сомасына тең болады.	Оң бейтарап мөлшерлеме екі-үш жыл сайын үнемі есептеліп отырады
Ирландия	0.5% 2023 жылғы 15 маусымнан 1% 2023 жылғы с 24 қарашадан 1,5% 2024 жылғы с 7 маусымнан	Саясатты іске асырудағы тәуекелдер мен кідірістерді анықтау кезіндегі белгісіздік факторларын басқару Біртіндеп енгізуден экономикалық пайда алу	«Стандартты сын-қатер ортасы» – экономикалық және қаржылық цикл жақсарып келеді және экономиканың негізгі болжамында банк секторы үшін айтарлықтай шығын жоқ. Орталық банк сын-қатер шарттары жоғары немесе төмен деп есептелмеген кезде ККБ мөлшерлемесін 1,5%-ға дейін көтеретін болады. Бұл стратегия банк жүйесі үшін тәуекел дәрежесін	Макропруденциалды стресс-тестілеу моделі Капиталдың әртүрлі деңгейінен таза пайда Сараптама қорытындысы

Ел	ККБ циклінің оң бейтарап деңгейі (хабарлаған күні)	Іске қосу себебі	Қалыптастыру шарттары	Тексеру әдістері және ескеру қажет басқа да тиісті факторлар
		Елдің шағын және өзара тығыз байланысты экономикасына тән сын-қатерді қоса алғанда, макроқаржы тәуекелдерінің тұрақтылығын қамтамасыз ету	бағалауға тән белгісіздікті және ККБ іске асырудағы уақытша кешігуді ескереді. Сонымен қатар, циклдің алғашқы кезеңдерінде әрекет ете отырып, орталық банк экономиканың нақты секторына жағымсыз әсерлерді азайту мақсатында, қажет болған жағдайда, саясатқа біртіндеп өзгерістер енгізуге мүмкіндік алады. Егер сын-қатердің циклдік шарттары теңгерімсіздіктердің пайда болуын немесе сын-қатер деңгейінің жоғарылауын көрсетсе (бұл кредиттеу динамикасында, ішкі экономикада, активтердің бағасында, сын-қатерге бейімділікте және жаһандық жағдайларда көрініс табады), онда ККБ 1,5%-дан астам деңгейге дейін көтеріледі.	Капиталға қойылатын пруденциалдық талаптардың басқа элементтерімен өзара әрекеттесу
Литва	1% 2023 жылғы қазаннан бастап	Біртіндеп енгізуден экономикалық пайда алу Тәуекелге тән белгісіздікті басқару	Экономикалық өрлеу кезеңінде, қаржылық теңгерімсіздік болмаған кезде, дегенмен несие нарығы мен жылжымайтын мүлік нарығының салыстырмалы түрде жоғары белсенділігі, сондай-ақ пайдалы банктік қызмет болған кезде, банктер біртіндеп 1% ККБ жинауы керек. Қаржылық теңгерімсіздіктер туындаған кезде, ККБ мөлшерлемесі ұлғайтылады. Экономикалық шатқаятау немесе қаржылық цикл рецессиясы кезеңіне ауысқан жағдайда, ККБ төмендейді.	Тарихи деректерге негізделген стресс-тест моделі
Нидерланды	2%	Тәуекелдерді анықтау кезінде белгісіздіктің ажырамас факторларын басқару және деректерді алу мен саясатты іске асырудағы уақыт аралығы	ККБ-ны құрған кезде жүйелік сын-қатер дәрежесіне байланысты төрт түрлі фаза байқалады. Фазалар әдетте хронологиялық тәртіпте орналасқанымен, кері ретте де болуы мүмкін, мысалы, 3-фазадан 2-фазаға дейін.	Алдыңғы дағдарыстардағы тарихи шығындар деңгейі 2020 жылы буферлік талаптардың төмендеуінің әсері

Ел	ККБ циклінің оң бейтарап деңгейі (хабарлаған күні)	Іске қосу себебі	Қалыптастыру шарттары	Тексеру әдістері және ескеру қажет басқа да тиісті факторлар
		Біртіндеп енгізуден экономикалық пайда алу Пандемиядан алынған нәтижелерді қарастырыңыз	1 кезең – қалпына келтіру: дағдарыстан кейін және қаржы секторында да, үй шаруашылықтары мен кәсіпорындарда да шығындар кезеңімен және кейіннен баланстарды қалпына келтірумен сипатталады. Бұл кезеңде ККБ (толық немесе ішінара) босатылады. 2 кезең – нормаға сәйкестік: қалпына келтіру қарқынды жүріп жатыр, ал экономикалық және қаржылық цикл қалыпты өсуді көрсетеді. Бұл кезеңде ККБ бейтарап деңгейге дейін көтеріледі немесе оған қол жеткізіледі. Негізінен, Нидерланд Орталық Банкі ККБ 2%-дық бейтарап деңгейін қолданады. 3-кезең – сын-қатердің жоғарылауы: несиелеудің немесе активтер бағасының шамадан тыс дамуы жүйелік тәуекел деңгейінің жоғарылауына әкеледі, оған Нидерланд Орталық Банкі ККБ мөлшерлемесін бейтарап деңгейден жоғарылату арқылы жауап бере алады. 4 кезең – материалдану: айтарлықтай төмендеу шогын тудыратын қауіп бар. ККБ толығымен немесе ішінара босатылады.	Қажет болған жағдайда буферді таратуға мүмкіндік беретін жеткілікті жоғары ККБ мөлшерлемесін енгізудің артықшылықтары Буфер негізінен жыл сайынғы 1%-дық қадаммен 2%-ға дейін көтеріледі
Англия	2%		Циклдік қаржылық осалдыққа негізделген көрсеткіштер ұзақмерзімді тарихи орташа деңгейде немесе оған жақын, сондай-ақ банктердің ықтимал және нақты шатқаяқтауларға төзімділігін бағалау олардың шокты күшейтпей, керісінше жеңе алатынын көрсетеді ¹⁰ .	

¹⁰ <https://www.bankofengland.co.uk/paper/2023/ps/the-financial-policy-committees-approach-to-setting-the-countercyclical-capital-buffer>

Ел	ККБ циклінің оң бейтарап деңгейі (хабарлаған күні)	Іске қосу себебі	Қалыптастыру шарттары	Тексеру әдістері және ескеру қажет басқа да тиісті факторлар
Швеция	2% ¹¹	Кешенді сын-қатер мен қаржылық теңгерімсіздіктерді уақтылы анықтай алмау қаупі болған жағдайда Ертерек енгізу және біртіндеп көтеру банктерге оңай бейімделуге мүмкіндік береді, мысалы, несиені қысқарту емес, пайданы үнемдеу Пандемиядан кейінгі нәтижелерді ескеру	2021 жылғы наурыздан бастап реттеуші әдеттегі кезеңдердегі антициклді буферлік мөлшерлеме үшін оң бейтарап деңгей – 2%-дық деңгейге ұмтылады (яғни реттеуші несиелеудің кешенді сын-қатерінің жоғарылауымен байланысты емес деп есептесе де). ¹²	Financial Supervisory Authority 2021 жылы стандартты 12 айлық кідіріспен мақсатты бейтарап мөлшерлеменің бастапқы өсуімін жариялады, бұл ККБ мәнін 1% деңгейінде белгіледі. 2022 жылы ККБ деңгейі 2%-ға дейін көтерілді, тағы да банктердің жаңа мәнге бейімделуіне уақыт беру үшін стандартты 12 айлық кідіріс белгіленді.
Чехия	1%	Циклдік кешенді сын-қатердің жоғары деңгейіне қатысты белгісіздік. Циклдік теңгерімсіздіктер айқынырақ болған кезде ККБ-ның тез және күрт өсуін болдырмауға деген ұмтылыс. Қажет болған жағдайда банктердің тұрақтылығының жеткілікті деңгейін қамтамасыз етудің артықшылықтары.	Оң бейтарап мөлшерлемені енгізу екі көрсеткішпен анықталады: несиелеудің тұрақты өсу қарқыны активтендіру уақытын анықтайды, ал қаржылық циклдің жиынтық индикаторы буфердің өсу жылдамдығын анықтайды.	Жаңа циклдік сын-қатер саны және олардың банктердің балансындағы мөлшері стандартты деңгейде болған кезде, қаржылық цикл кеңейген кезде ККБ деңгейі туралы шешім қабылдағанда, Чехия Банкі стандартты мөлшерлеме тұжырымдамасын қолданады. Осы тұжырымдамаға сәйкес, Чехия Банкі бұрын

¹¹ <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/002/2023/182/article-A001-en.xml#:~:text=As%20Sweden%20has%20a%20positive,when%20risks%20become%20more%20elevated.> (25.05.2023)

¹² Stability in the Financial System Report of 30 May 2023 <https://www.fi.se/contentassets/9fd2ee7f9b2c4d02beb53fa0e21d5582/stabiliteten-finansiella-syste-met-20230530-eng.pdf>
<https://www.fi.se/en/search/?q=positive+neutral&date=true>

Ел	ККБ циклінің оң бейтарап деңгейі (хабарлаған күні)	Іске қосу себебі	Қалыптастыру шарттары	Тексеру әдістері және ескеру қажет басқа да тиісті факторлар
				байқалған тарихи тәжірибелер мен модельдерге аса мән береді. Бұл тұжырымдаманы қолдану қаржылық циклдің шарықтау шегінде қалыптасқан ККБ мөлшерлемесіне тікелей әсер етпейді; ол уақыт өте келе буфер құрудың таралымы әртүрлі болатынын көрсетеді. ¹³
Грузия	1% (2023 жылғы 1-тоқсан) ¹⁴	Аймақтағы қазіргі жағдайға байланысты сын-қатерді ескере отырып, капитал резервтері банктерге сын-қатерді азайтуға көмектеседі, ал стресс кезеңінде несиелендірудің үздіксіз жүруіне және экономиканың тез қалпына келуіне ықпал етеді. Бұл әдістеме келесі сын-қатерді азайтады: 1) өлшеу мәселелері (айнымалылармен байланысты); 2) ақпарат жинаудағы кідірістер; 3) қадағалау органының уақытылы назар назар аудармауы.	Қолданыстағы әдістемеге сәйкес, ККБ мөлшерлемесі нөлге тең және артық несиелік белсенділік жағдайында оң болады, ал positive cycle-neutral countercyclical capital buffer үшін мөлшерлеме қалыпты кезеңдерде де оң болады.	

¹³ https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/en/financial-stability/.galleries/macprudential_policy/countercyclical_capital_buffer/ccyb_methodology.pdf

¹⁴ Financial stability committee's decision of 15 March 2023 <https://nbg.gov.ge/en/media/news/financial-stability-committee-s-decisi-8>

ҚАЗАҚСТАН ҰЛТТЫҚ БАНКІ